

ἀγιά - Ἑλένη ἡ, σύνηθ. ἄγια - Ἄεθ' Λέσβ. ἄε - Ἄεθε Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἀγία καὶ τοῦ ὄν. Ἑλένη.

1) Ἡ ἀγία Ἑλένη συνεορταζομένη μετὰ τοῦ υἱοῦ της ἀγίου Κωνσταντίνου τὴν 21^{ην} Μαΐου σύνηθ. καὶ Πόντ. (Χαλδ.) 2) Ἡ ἱρις, τὸ οὐράνιον τόξον ἀγγέλλον παῦσιν τοῦ βροχεροῦ καιροῦ ἢ τοῦναντίον φαινόμενον τὴν αὐγὴν καταιγίδα (ὡς ἄγγελος κακοκαιρίας καὶ παρ' Ὁμ. Πβ. P 547 «ἡύτε πορφυρέην ἱριν θνητοῖσι τανύση | Ζεὺς ἐξ οὐρανόθεν, τέρας ἔμμεναι ἢ πολέμοιο | ἢ καὶ χειμῶνος δυσθαλπέος». Περὶ τῆς σημ. πβ. ΜΣτεφανίδ. ἐν Ἀθηνᾶ 14 (1902) 136) Λέσβ.: *Ἄεθ' ἔς τὸν οὐρανὸν τ'ν ἀγιά-Ἄεθ'*, δὲ θὰ βρέξ' πρᾶ. *Τ'ν αὐγὴν φάν'κι ἢ ἀγιά-Ἄεθ'*, θὰ χουμι φουρτούνα. Συνών. *δόξα, δοξάρι, ζωνάρι, ζώνη τῆς ἀγίας Ἑλένης - τῆς καλόγραιας - τῆς Κυρᾶς - τῆς Παναγίας, τόξο τῆς βροχῆς - τῆς Παναγίας - τοῦ Θεοῦ - τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι.* [**]

ἀγία - Ἐλεοῦσα ἡ, Ἀθῆν. κ.ἀ. ἀγιά - Ἐλεοῦσα Ἀθῆν. Πελοπν. (Λάστ.) ἀγιά - Ἀιοῦσα Ἡπ. (Ἰωάνν.) αἰ - Ἀιγοῦσα Μακεδ. (Καστορ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἀγία καὶ τοῦ ὄν. Ἐλεοῦσα. Περὶ τοῦ ἄρσ. αἰ - ἐν τῷ αἰ - Ἀιγοῦσα ἰδ. ἀγιά - Βαρβάρα.

Ἡ Θεοτόκος ὡς ἔλεοῦσα τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτὴν ἐνθ' ἄν.: *Μὰ τ'ν ἀγιά - Ἀιοῦσα!* (ὄρκος) Ἰωάνν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. καὶ ὄν. κύριον πολλαχ.

ἀγιάζι τό, σύνηθ. ἀγιάζιν Κύπρ. Λυκ. (Λιβύσσ.) ἀγιάζ' Θράκ. (Ἀδριανούπ. Μάδυτ. κ. ἀ.) Ἰμβρ. Λέσβ. (Μυτιλ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Κρώμν. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) Σαμοθρ. ἁᾶζ' Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.)

Τουρκ. *ayaz*.

1) Νυκτερινὴ αἰθρία, ξαστεριά Πόντ. (Τραπ. κ. ἀ.): *Θήκω τὸ γιαιτρικὸν ἔς σ' ἀγιάζ'* (θέτω τὸ ἱατρικὸν εἰς τὸ ὑπαιθρον ἐν αἰθρία νυκτερινῇ. Συνήθεια τῆς δημώδους φαρμακευτικῆς διὰ τινὰ φάρμακα, τὰ ὅποια μόνον τοιουτοτρόπως ἀποκτοῦν ἱαματικὴν δύναμιν). 2) Τὸ ἐν αἰθρία νυκτερινὸν ψῦχος, ἰδίως δὲ τὸ περὶ τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν πρωίαν, καὶ γενικώτερον ψυχρὸν ρεῦμα ἀέρος Εὐβ. (Κύμ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ. κ. ἀ.) Ἰμβρ. Κάσ. Κρήτ. Κύπρ. Κῶς Μήλ. Πελοπν. (Λακων. κ. ἀ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Κρώμν. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) Προπ. (Πάνορμ.) Σίφν. Χίος Σαμοθρ. κ. ἀ.: *Τραναίει ἓνα ἀγιάζι ἢ ρεματιά Κύμ.* Ἐστιάτης ἰδρωμένος ἔς τὸ ἀγιάζιν τῷ ἐπκιάστῃ Κύπρ. Ἐφύσεσεν τ' ἀγιάζ' κ' ἐπάγωσα Τραπ. *Τ' ἀγιάζ' ἐντῶκεν τὰ φυτὰ (ἐντῶκεν = ἐκτύπησεν, ἔβλαψε) Κοτύωρ. || Φρ. Θ' ἀγιάζ', ἂν στέκ' ἔς σ' ἀγιάζ'* (θὰ ἀγιάσῃ, ἂν σταθῇ εἰς τὸ ἀγιάζι. Λογοπ.) αὐτόθ. || Ἄσμ.

Ὅλοι φτωχοὶ καὶ πλούσιοι καὶ καλομαθημένοι μέσα ἔς τ' ἀγιάζι ξενυχτοῦν γυμνοὶ καὶ ἀνεξωσμένοι

Χίος. 3) Δρόσος, ὑγρασία Θράκ. (Μάδυτ. κ. ἀ.) Ἰμβρ. Ἰων. (Κρήν.) Λέσβ. (Μυτιλ.) Λυκ. (Λιβύσσ.) Νίσυρ. Ρόδ. Σαμοθρ. Σίφν. Σῦρ. (Ἐρμούπ.) Τήλ. κ. ἀ.: *Τ' ἀγιάζι πέφτει ἄνω μου, μὰ γὼ δὲν τὸ φοβοῦμαι Κρήν.* Γράθ'κι τοῦ σκέπασμα ἅπ' τ' ἀγιάζ' Ἰμβρ. || Ἄσμ.

Ὁ κρίνος ἔχ' ἐννεὰ ἀδερφοὺς καὶ νοίγουν μὲ τ' ἀγιάζι, λογιάζω, χαϊδεμένο μου, κἀνένας δὲ σοῦ μοιάζει

Νίσυρ. 4) Πάχνη Πελοπν. (Μεγαλόπ.)

ἀγιάζλαεμαν τό, ἁμάρτ. ἁᾶζλάεμαν Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀγιάζλαεῦω.

Τὸ νυκτερινὸν ψῦχος.

ἀγιάζλαεῦω ἁμάρτ. ἁᾶζλαεῦω Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *ayazlamak*.

Μόνον κατὰ γ' πρόσωπ., κάμνει ψῦχος.

ἀγιάζλαντίζω Θράκ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *ayazlamak*.

Μόνον κατὰ γ' πρόσωπ., κάμνει ψῦχος: Ἀγιάζλαντισε λίγο.

ἀγιάζω κοιν. καὶ Καπ. (Ἀραβάν. κ.ἀ.) Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Ὁφ. Σάντ. Τραπ. κ. ἀ.) ἀγιάζου Ἡπ. Θράκ. Κυδων. Λέσβ. Μακεδ. (Καταφύγ. Σιάτ. κ. ἀ.) ἀγιάν-νον Λυκ. (Λιβύσσ.) ἁᾶζω Ἰκαρ. ἁᾶζω Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.) ἁᾶζω Πόντ. (Χαλδ.) ἁᾶζω Πόντ. (Χαλδ.) ἁᾶζου Ἡπ. (Ζαγόρ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) γιάζω Μεγίστ. Μύκ. Νίσυρ. Ρόδ. γιάτίζω Σύμ.

Τὸ μεταγν. ἀγιάζω συχνάκις ἀπαντῶν ἰδίως ἐν τῇ Κ. Δ. ἐν τῇ σημ. τοῦ καθιστῶ ἁγίον, καθαγιάζω.

Α) Μετβ. 1) Καθιστῶ τι ἱερὸν δι' ἐκκλησιαστικῆς εὐχῆς ἢ τελετῆς, συνήθως τὸ ὕδωρ διὰ τῆς τελετῆς τοῦ ἁγιασμοῦ, καθαγιάζω σύνηθ. καὶ Πόντ. (Οἶν.): *Ἀγιάσ' ὁ παππᾶς τὸ νερό. Σήμερα εἶναι ἡ γεορτή τῶν Φώτων ποῦ θ' ἀγιάστοῦν τὰ νερά. Ἀρτος ἁγιασμένος (ὁ ἡγιασμένος ἄρτος τοῦ ἀντιδώρου ἢ τῆς ἀρτοκλασίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). Νερό ἁγιασμένο (τὸ ὕδωρ τοῦ ἁγιασμοῦ). Λάδι ἁγιασμένο (τὸ ἔλαιον τοῦ εὐχελαίου) σύνηθ. β) Ἀγιάζω τινὰ ραίνων δι' ὕδατος ἡγιασμένου κοιν.: Ἡρθ' ὁ παππᾶς καὶ μᾶς ἄγασε. Μᾶς ἄγασε ὁ παππᾶς τὸ σπῖτι. Ἀγιάζει ὁ παππᾶς ἔς τὴν γειτονιά. Βγῆκ' ὁ παππᾶς ν' ἀγιάσῃ (τὸ ἀντικ. παρσιλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον). Δὲν ἀγιάστηκα ἐγὼ σήμερα, γιατί ἔλειπα τὴν ὥρα ποῦ ῥθ' ὁ παππᾶς ν' ἀγιάσῃ κοιν. Ἐφῆλ' οὐ παππᾶς τοῦ μεγάλου αἰσμο καὶ αἰᾶζ' τοῦν κόσμον Αἰτωλ. || Φρ. Ἀγιάζει καὶ βλογᾶ (συνεκδ. ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ, ὅστις κάμνει ὅ,τι θέλει χωρὶς νὰ φοβῆται κἀνένα ὡς ὁ ἱερεὺς ἀγιάζων εἰσερχεται ὅπουδήποτε ἐλευθέρως) Πελοπν. (Μάν.) || Ἄσμ.*

Μιὰν ἡμέραν ποῦ ἔταν σκόλη, ποῦ ἔταν τσαὶ πρωτομηνιά, ἦβγεν ὁ παππᾶς νὰ γιάσῃ ἔς τὴν παλαιάν του γειτονιά

Μεγίστ. Συνών. φωτίζω. γ) Καθαίρω τινὰ τοῦ μολύσματος, οἶον πρόσωπον, ὡς τὴν λεχώ, τὸ βρέφος καὶ τοὺς παρόντας κατὰ τὸν τοκετόν, ραίνων δι' ἁγιασμοῦ καὶ ἀναγινώσκων ὠρισμένας ἐκκλησιαστικὰς εὐχὰς, ἢ σκεῦος, φρέαρ, δεξαμενὴν κττ., ἐν οἷς ἔπεσε ζῶον μισητόν, μῦς, γαλῆ κττ., ἐγγέων ὕδωρ ἡγιασμένον Πελοπν. (Λακων. Λάστ. κ. ἀ.) Πόντ. (Κερασ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ.: Ἀπ' αὐτεῖνον τοῦ νεροῦ αἰᾶζιτι ἢ λιχῶνα (τοῦ νεροῦ ἐνν. τὸ ἡγιασμένον) Αἰτωλ. || Παροιμ. Ἐφτὰ παππάδοι κ' ἀγιάζουν ἀτο (ἐπτὰ παππᾶδες δὲν τὸ ἀγιάζουν, εἶναι δηλ. τόσοι μεμολυσμένοι, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθαρθῇ οὐδὲ δι' ἐπτὰ ἁγιασμῶν. Τὸ κ' ἀγιάζουν ἐκ τοῦ κ' ἀγιάζουν) Κερασ. δ) Χρίω τινὰ σταυροειδῶς διὰ τοῦ ἡγιασμένου ἐλαίου τοῦ μυστηρίου τοῦ εὐχελαίου ἢ κάμνω ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ στήθους τοῦ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ δι' ἡγιασμένου ἀντικειμένου συνήθως τῶν καθ' ὠρισμένας ἐκκλησιαστικὰς ἐορτὰς διανεμομένων ἀνθῶν Λέσβ. κ. ἀ. 2) Κάμνω τινὰ ἁγίον Κύθν. Πελοπν. (Ἀρκαδ.) κ. ἀ.—Ἐπετ. Παρνασσ. 4 (1900) 91: Τὸν ἀγιάσαν οἱ πράξεις του Ἐπετ.

